

קשרי חוץ

שלמה ומלכת שבא

פרק ב'

מהם בדיוק הקשרים עליהם מסתמכת הידידות בין ישראל לחבש? האם זהו רק המשך הידידות המסורתית שהחלה ברומן הגדול בין שלמה המלך למלכת שבא — או שיש מה משהו נוסף?

לדברי מארי מארדר, כתב הואשינגטון פוסט, היתה הידידות אולי התחלת הקשר, אבל ההמשך הוא נכבד הרבה יותר — למרות שרובו נשאר סמוי מתחת לפני השטח, בהתחשב במצבה הגיאופוליטי של אתיופיה, הנמצאת בליבה של אפריקה הנוסלמית.

הכיוון החבשי — בידי ישראלים. מהנדסי התנועה ומהנדסי הכבישים הראשי ב' אויס'אבבה הם ישראלים. קובץ מארדר, הי אחראי על תחזוקת נמל מאסאווה — ישר-

אלי. מומחים ישראליים מארגנים כיום את בנק'הדם הראשון של חבש, מפתחים את התעשייה הפרמצבטית, תעשיית הדיג, ו' ענף הבניין. כן אחראים הם לעריכת הסקר הגיאולוגי הראשון במדינה מאז שלטון אי' טלה בחבש, לפני שלושים שנה, בעוד שרופאות ישראליות עוזרות בהקמת מר' פאות לבריאות הילד.

החלק הלא'אזרחי של העזרה הישראלית נרחב אף יותר, קובץ מארדר. יועצים יש' ראליים נמצאים בכל דרגי וחילות הצבא האתיופי — על'אף שזה מצויד וחמוש בנשק וצויד אמריקאיים. לדעת משקיפים מערביים באוי'אבבה, טוען הכתב האמרי' קאי, מנוהל כל שירות'הביון החבשי בידי ישראלים.

כאשר נשאל דיפלומאט ישראלי בדבר נכונות השמועה שבחבש שוהים כיום אלפי יועצים ישראלים, פרץ בצחוק גלגני: 'מי יאמין שישאר מסוגלת לוותר על אלפי בעלי מיקצוע מעולים — אפילו למען מדינה ידידותית?'

אולם מה שחשוב יותר מ'ספרם של הישראלים בחבש, היא איכות פעילותם

* שר'הפנים ניסה לפשר * גולדה התעקשה: *

אלון וספיר עזבו בכנס את ישיבת-הממשלה

ומעמדם שם. בזאת, אין להם מתחרים, בין אלפי היועצים הורים מארצות'הברית, שחד' יה, גרמניה'המערבית ובריטניה. וזהו אולי אחת הסיבות לקביעה המושמעת שוב ושוב בשיחות פרטיות בחוגי השלטון באוי'אבבה: 'אתיופיה היא כמו ישראל — אי מוקף על'ידי ים ערבי.'

כדי לקשר בין שני האיים, פתחה זה עתה אל'על קורת'עופה ישיר בין לוד ל' אויס'אבבה. שמו, כמובן — קו מלכת'שבא.

כלכלה

עיסקת החבילה

לפני התפוצצות

מספרים שבאחד מימי התשלום במיפעל חרושתי גדול, התפלאו הפועלים כאשר הסתכלו בחשבון שקיבלו. שכר'העבודה ש' להם עלה לפתע בעשרות אחוזים. אחר'כך התברר שבטעות שלמו להם את הניכויים.

זו, כמובן, בדיחה. אבל השבוע היא הפ' כה למציאות: תקציב המדינה יהווה 70% מן ההכנסה הלאומית של ישראל בשנת'ה הכספים 1971/70. הניכויים יהיו יותר גדולים ממה שנשאר.

הממשלה מתכוונת להוציא בשנת'הכספים הקרובה כמעט עשרה מיליארד ל"י — וזהו בערך (המספרים המדויקים לא פור' סמו) שמונה מיליארד בארץ. זה סכום עצום — ההוצאה בארץ מהווה בערך חמישים אחוזים מכל הפעילות של המשק הישראלי. אותם שמונה מיליארד יישאבו ממשק ה' ארץ בצורת מיסים והלוואות. מרבית הסכום הזה יבוא, בצורה זו או אחרת, מכיטך אתה.

כיצד יגבשו שמונה מיליארד אלה? לדברי פינחס ספיר, בנאומו בכנסת ב'16 לפברו' אר, שעה שהגיש את התקציב, יגוייס ה' סכום מבלי להעלות את המיסים מעל למה שנקבע בעיסקת החבילה המפורסמת. די היינו — יגבו ממך עוד 5% מ'הכנסה, קצת יותר מיסים עקיפים על רכישת מכר' גיות ועל הרשיון לאחזקתן, על סיגריות' חוץ ועל משקאות. כן יכפילו וישלשו את דמי הביטוח הלאומי מבלי להגדיל את זכויותין באותה מידה, יגבו ביטוח אבט' לה נוסף, יגבו 8 עד 10 אחוזים משכרך עבור אגרות'בלוף שונות — וגם יוסיפו לך, במידה ואתה שכיר, עד 28 ל"י ל' חודש במזומן. כל זה, בצירוף עוד כמה דברים 'בלתי חשובים', יכניסו שמונה מיליארד לירות.

חד וחלק — אבל, לצורך, איננו נכון. התקציב — חלומות באספמיה. קבעו לכלנני בנק ישראל ואנשי הרשות לתיכנון שבמשרד ראש הממשלה: נתוני האוצר, שהתפרסמו ב'22 כרכים כחולים, אינם מציאותיים. הם מטעים והתקציב, ב' צורה בה הוגש לכנסת, אינו ניתן לביצוע. חוות'דעת זו של כלכלנים בשרות ממשלת ישראל היא חסרת'תקדים ומהווה, למעשה, מרד גלוי נגד שיטותיו של פינחס ספיר, מאחר והדבר נעשה במסיבת עיתונאים פתוחה, לא היתה כל אפשרות לטשטש את הרושם הקשה שמרד זה עשה על הציבור.

אולם האוצר התאווש מהר מן ההפתעה הבלתי נעימה והעיתונות היומית הסכימה, כדרכה, להשכיח את העניין כבר כעבור יומיים'שלושה.

הסיבות למרד הכלכלנים היו, בין היתר: תקציב ההכנסות של האוצר בנוי על ה' הנחה שמגמות ההתפתחות המשקית של תשעת החודשים הראשונים של 1969 (על היתר לא היו מספרים בידי אנשי האוצר, כאשר הכינו את התקציב), 'ימשכו גם לכל אורך שנת 1971/70. פירוש ההנחה הזאת, למשל, שישחקו גם בשנה זו 220,000 מק' לטי משלוחיה, שתצרוכת הסיגריות תעלה שוב ב'10%, שמספר הנוסעים לחו'ל יעלה ב'37%. פירוש הדבר, שהאוצר מניח, כ' ביכול, שעיסקת החבילה לא תשפיע בכלל על המשק הישראלי.

הדבר עומד, כמובן, בסתירה גמורה לכל מה שאמר ספיר כאשר נחתמה העיסקה. לפי דבריו או, תעזור עיסקת החבילה לצמצם את הצריכה דווקא בפריטים הנ'ל, העולים ל' משק במטבע זר רב. אף כלכלן בעל שיעור קומה אינו יכול לחתום על שטות כזאת. גם ההוצאות אינן נכונות. מס' הקנייה צריך להניס, לפי תקציב ספיר, 42% יותר ממה שתוכנן לגבי השנה ה'

שוטפת. לפי תחזית המרכז לתיכנון — שלא פורסמה ברבים — אין הדבר אפשרי אלא אם כן יעלו את מיסי העקיפין ב' הרבה מעבר למוסכם בעיסקת החבילה.

גם בצד ההוצאות לא התחשב ספיר ב' חבילה. לפי נתונים של חוברות התקציב אפשר לחשב את המשכורת הממוצעת של עובדי המדינה. סכום זה כולל, כמובן, את התנאים הסוציאליים, את תשלומי המעביד לביטוח לאומי, וכי'. ב'68/1969 היתה ה' משכורת הממוצעת 10,408 ל"י לשנה. ב' 1969/70 הגיעה משכורת ממוצעת זו ל' 11,316 לירות — תוספת של 8.4% ללא כל עיסקת חבילה, ובתנאים של קפאת' שכר. תוספת זו היא, איפוא, רק תוצאה של תוספת ותק, ועליות כדרגה. העניין אמנם קצת תמוה, במיוחד כאשר האוצר יצא בשצף'קצף נגד האוניברסיטאות, למשל, ששילמו לעובדיהן תוספות בסדר גודל זה בערך, איים להפסיק את ההקצבות למוסדות ההשכלה הגבוהה שיעזו להפר את הקפאת השכר.

לפי הצעת התקציב לשנת 1970/71, תגיע המשכורת הממוצעת לסך 11,689 לירות ל' שנה (כמעט אף ל"י לחודש), וזו עלייה של 4.2% בלבד. לפי עיסקת החבילה, צריכה המשכורת (ללא תוספת תשלום ל' ביטוח הלאומי על'ידי המעביד) לעלות ב' 7% בערך — ועל זה יש להוסיף, כאשר עושים את חשבון עובדי המדינה, את תו' ספת הוותק ואת תוספות הדרגה.

המסקנה הפשוטה ממספרים אלה — גם של מיסי העקיפין וגם של משכורת עובדי המדינה — היא, שפינחס ספיר אינו חושב אפילו בחלום לקיים לאורך זמן את תנאי עיסקת החבילה. היא תתפרק בהקדם — וכבר רמז שר האוצר על אפשרות זו. יש להניח שאינו קבוצה של עובדים או מעבר דים יספקו לו בקרוב את העילה להטיל כל אותם המיסים שחלקם כבר נמצא ב' הצעת התקציב של עשרת המיליארדים.

הלוואות, הלוואות. יש גם נתונים נוספים בצד ההכנסות שאינם מתקבלים על דעתו של איש. האוצר מתכוון לגבות למע' לה משני מיליארד לירות הלוואות, ויחזיר באותה תקופה (אם אמנם יחזיר) רק 373 מיליון. פירוש הדבר שמלבד המיסים ה' שונים, ישאבו 1.7 מיליארד לירות מן ה' משק. 1.350 מיליארד מזה יהיו מלוות' חובה, העברות מתוך קופת הביטוח ה' לאומי ומקרן הארנונה (האוצר כנראה בטוח שלא יצטרך לפצות אורחים עבור נזקי מלחמה...). סכום של 650 מיליון לירות נותר כהלוואות מרצון — על'ידי המלווה קצר המועד, למשל, או על'ידי צורות אחר' רות של מלוות. בדרך כלל באמצעות ה' בנקים השונים. זה בערך הסכום שנכנס ל' קופת האוצר במקור זה בשנת הכספים ה' שוטפת. אין איש בר'דעת מניח שבתנאים של חסכון'חובה בממדים המתוכננים, יש' קיעו סכום נוסף זה בניירות'ערך ממשל' תיים.

הוויכוח, בסופו של דבר, אינו בין כל' כלנים של האוצר, שיש להם דעה אחת, לבין אנשי בנק ישראל ורשות התיכנון, שיש להם דעה אחרת. האמת היא שכלל אין ויכוח. ספיר אינו מאמין בשום תיכנון מראש, מולול גם בקביעת תקציב בטוח. הוא אמן האילתור. אילתוריו עולים למשק המדינה מדי פעם סכומים עצומים — ל' משל, שעה שהקים, בניגוד לדעות כל אנשי המיקצוע, תעשיית טקסטיל עצומה, המת' קיימת על היום על קיצבות ממשלתיות. הוא מאמין שהפתרונות יימצאו איכשהו. הוא נוהג להתגבר בכוחותיו הוא על מיכשולים (כך נסע עתה לחו'ל כדי לגייס את 200 מיליון הדולרים שהיו נחוצים כדי להסדרר שנה נוספת בנחיות יחסית), ושונא כל התערבות, הן של בעלי המיקצוע והן של מה שנקרא מלוח'ים, 'נבחרי העם'. הוא הרגיל זה וזמן את הכנסת, ואת הציבור, שהגשת התקציב לדיון היא צורה חסרה כל תוכן ממשי. הכנסת הפכה לחותמת גומי, המאשרת אוטומאטית, ועל'פירוב עוד לפני שמתיקים דיון כלשהו. כל דבר המוצע על' ידי שר האוצר, לכן מבוזבז מרד הכלכל' נים על לא'כלום.

אין כל סכנה שהרוב בכנסת — אשר למרבית חבריה חסרה ההכשרה המיקצועית המינימאלית לזהבן במה מדברים פה — ירים את קולו או את ידו בניגוד להצעת הממשלה. הכנסת הזאת תבלע את הלוקש של ספיר — על חשבונך.

פגיעה + עלבון

חסה של ראש-הממשלה אל שר'החוץ הוא חד'משמעי: במישור המדיני היא מתנגדת לדימויו כיונה, מתייצבת בראש הניצים; במישור האישי היא אינה מחמיצה הזדמנות לנגח ולחקיטוט.

בעבור ימים אחדים הוסיפה גולדה סטירת'לחי לעלבון. היא גייסה את כל מכשרי התעמולה כדי למסור הודעה מדינית בכנסת, שאם יפסיקו הערבים את האש, תכבד גם ישראל את הפסקת'האש. הצעה נדושה, שכבר הועלתה בחציית'ריסר ראיונות עיתונאיים והכרזות —